

Böyük dövlət xadimi, filosof, diplomat, sərkərdə, sufi şair, Azərbaycan saz-söz sənətinin mahir ustadı, müqəddəs ocaq sahibi, maarifçi insan, gözəl müəllim, müdrik el ağsaqqalı **Miskin Abdal** (əsl adı **Hüseyn Məhəmməd oğludur**) dövrünün tanınmış şairlərindən olmuşdur.

Miskin Abdal qoşma, təcnis, gəraylı, divani, mədhiyyə, mərsiyə, bayatı və deyişmələrin müəllifidir.

O, 1430-cu ildə qədim Göyçə mahalının Sarıyaqub kəndində Zərgərli tayfasından olan Səfər oğlu Məhəmmədin ailəsində dünyaya göz açmışdır. Mükəmməl təhsil alan Miskin Abdal sufilik fəlsəfi dünyagörüşünün aparıcılarından biri kimi aşiq-sufi ədəbiyyatının təməlini qoymuş, təriqət ideologiyası ilə "ədəbiyyata, aşiq sənətinə müqəddəslik" gətirmişdir.

Göyçə aşiq sənətinin ustadı olan Miskin Abdal mahiyyəti təzahüründən qat-qat ucada dayanan, özündən böyük dünyası özünə sığan, amma bu dünyaya sığmayan övliyalar övliyası olmuşdur. Şeyrlərinin təhlilindən aydın olur ki, o, geniş dünyagörüşlü, pak, sadə təbiətli, xeyirxah, mü-

qəddəs amal və əməllərə tapınan, zəngin mənəviyyata sahib insan olmuşdur. Ziddiyyətlər, fəlakətlər, yaşadığı saray həyatındakı çəkişmələr, ölkə daxilində baş verən etnik, dini məzhəb qarşıdurmaları, xüsusilə Çaldıran döyüşündə bir kökdən olan iki millətin bir-birinin qanını tökməsi, saf qəlblə təriqət şairini daxilən parçalayır, əzirdi.

XVIII-XIX əsrlərdə yaşamış Aşiq Musa öz şeyrində Miskin Abdalın aşiq sənətinin banisi olduğunu və bu sənətin onun yaşadığı dövr üçün Aşiq Abbas Tufarqanlı zirvəsində ucaldığını göstərir:

*"Musa sözlərini, söyləyər aşkar,
Deyiləm dünyadan naşı, bixəbər,
Miskindən başlamış Abbasa qədər
Cəmi aşıqların kanı məndədir".*

Miskin Abdal Şah İsmayıl Xətəinin yaxın dostu olmuş, sarayda fəaliyyət göstərən ədəbi məclisin üzvlərindən biri, saz-söz sənətinin kamil bilicisi, müdrik el ağsaqqalı, həm də gözəl şair kimi tanınmışdır.

Saz-söz dünyasının mahir ustadı

Müəyyən səbəblər üzündən xaricdə diplomatik missiyasını başa çatdıran göyçəli Miskin Abdal geri qayıdarkən Dağıstan dağlarında ailəsi ilə birlikdə güclü borana düşür. Boranda özü, həyat yoldaşı Həlimə, böyük oğlu Şadman, qızı Mələykə xilas olsalar da, kiçik yaşlı oğlanları Həsən və Əli bu çovğunun qurbanı olurlar. Şair məşhur "Dağlar" və "Dünya, səndə nəyim qaldı?" adlı şeyrlərində həmin bədbəxt hadisəni qələmə almışdır:

*"Nəhs illərdən satın aldın pis günü,
Çağırdın dumanı, tökdün çiskini
Gözü yaşlı qoydun cüda Miskini,
Eylə gülə-gülə tamaşa dağlar".*

*"Ərşə-gürşə bəlli əslim,
Yaradana ollam təslim,
Adla, sanla olan nəslim,
Bir oğlum, bir qızım qaldı".*

Miskin Abdal 1514-cü ildə Cənubi Azərbaycanın Maku şəhəri yaxınlığında Osmanlılarla Səfəvilər arasında baş vermiş Çaldıran döyüşlərində sərkərdə kimi iştirak etmişdir. 1515-ci ildə Səfəvi hökmdarı I Şah İsmayıl Xətai Miskin Abdalın "Ricalül-qeyb"ə daxil olan müqəddəs Abdal-Övliya, haqdan kəramət, hikmət verilmiş şəxs olması kimi xüsusiyyətlərini ehtiva edən fərman imzalamışdır.

Şah İsmayıl Xətəinin Türk yurdu Göyçəyə gəlişi onun həyatında çox mühüm yer tutmuşdur. Göyçənin piri, aqillər arifi, Miskin Abdalla görüşü ömrünün sonuna qədər gənc İsmayılın məfkurəsinə hakim kəsilmişdi.

Miskin Abdal dünyadan köçdükdən sonra da "ocağı" ona inam bəsləyənlərin ümid, pənah yeri olmuşdur.

Qədir ASLAN,
"Respublika".